GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2016 m. lapkričio 10 d.[1]

Byla C-528/15

Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie
prieš
Salah Al Chodor,
Ajlin Al Chodor,
Ajvar Al Chodor

(Nejvyšší správní soud (Vyriausiasis administracinis teismas, Čekijos Respublika) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Valstybės narės, atsakingos už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai — Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 („Dublinas III“) — 28 straipsnio 2 dalis — Sulaikymas perdavimo tikslais — 2 straipsnio n punktas — Didelė rizika, kad asmuo pasislėps — Įstatyme apibrėžti objektyvūs kriterijai — Tokius kriterijus apibrėžiančių nacionalinės teisės aktų nebuvimas“

I – **Įžanga**

1. Savo prejudiciniu klausimu *Nejvyšší správní soud* (Vyriausiasis administracinis teismas, Čekijos Respublika) prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Reglamento (ES) Nr. 604/2013[2] (toliau – reglamentas „Dublinas III“), kuriuo reglamentuojama valstybių narių galimybė sulaikyti tarptautinės apsaugos prašytoją[3] (toliau – prašytojas), kol laukiama jo perdavimo valstybei narei, atsakingai už jo prašymo nagrinėjimą, nuostatas.

2. Pagal šio reglamento 28 straipsnio 2 dalį šia galimybe galima naudotis, jeigu, be kita ko, yra „didelė rizika, kad asmuo pasislėps“. To paties reglamento 2 straipsnio n punkte, kuriame apibrėžiama „pasislėpimo rizika“, nustatyta, kad tokia rizika konkrečiu atveju turi būti vertinama remiantis „teisėje [įstatyme] apibrėžtais objektyviais kriterijais“.

3. Pagrindinės bylos faktinių aplinkybių laikotarpiu Čekijos teisės aktuose dar nebuvo nustatyti šie kriterijai, nors buvo pateikta teisės akto pataisa, kuria siekta juos nustatyti. Čekijos vyriausybės tvirtinimu, ši pataisa buvo priimta.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31).

3 — Kaip nustatyta reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio b punkte, susijusiame su 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2001, p. 9) 2 straipsnio h punkte sąvoka „tarptautinės apsaugos prašytojas“ iš esmės reiškia bet kurį trečiosios šalies pilietį arba asmenį be pilietybės, pateikusį prašymą dėl pabėgėlio statuso suteikimo arba statuso, kuris suteikiamas gavus papildomą apsaugą.

4. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar tam, kad būtų įvykdytas reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte nustatytas reikalavimas, kad objektyvūs kriterijai, kurie leistų įvertinti pasislėpimo riziką, turi būti apibrėžti „teisėje [įstatyme]“, reikia, kad būtų priimtas teisės aktas, ar jis gali būti įvykdytas, jeigu tokie kriterijai yra nustatyti aukštesnės instancijos teismų praktikoje ir (arba) valstybės narės administracinėje praktikoje.

II – **Teisinis pagrindas**

A – *EŽTK*

5. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, pasirašytos Romoje 1950 m. lapkričio 4 d. (toliau – EŽTK), 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka:

<…>

f) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar kalinamas dėl to, kad negalėtų be leidimo įvažiuoti į šalį, arba kai yra pradėtas asmens išsiuntimo ar išdavimo kitai valstybei procesas.“

6. Pagal EŽTK 53 straipsnį „[j]okia šios Konvencijos nuostata negali būti suprantama kaip ribojanti kokias nors žmogaus teises ir pagrindines laisves, įtvirtintas pagal kurios nors Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymus ar bet kurį kitą jos sudarytą tarptautinį susitarimą“.

B – *Sąjungos teisė*

1. Chartija

7. Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau - Chartija) 6 straipsnį „[k]iekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą“.

8. Chartijos 52 straipsnyje numatyta:

„1. Bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Remiantis proporcingumo principu, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

<…>

3. Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.

<…>“

2. Reglamentas „Dublinas III“

9. Reglamento „Dublinas III“ 20 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Sulaikant prašytojus turėtų būti laikomasi pagrindinio principo, kad asmuo neturėtų būti laikomas sulaikytas vien dėl to, kad jis prašo tarptautinės apsaugos. Sulaikymas turėtų būti kuo trumpesnis ir turėtų būti laikomasi būtinybės bei proporcingumo principų. Visų pirma prašytojų sulaikymas turi vykti pagal Ženevos konvencijos 31 straipsnį. Šiame reglamente numatytos sulaikyto asmens atžvilgiu vykdomos procedūros turėtų būti taikomos kaip prioritetas ir atliekamos per trumpiausius galimus terminus. Valstybės narės taip pat turėtų taikyti Direktyvos 2013/33/ES nuostatas dėl sulaikymui taikomų bendrųjų garantijų ir atitinkamais atvejais laikymo sąlygų pagal šį reglamentą sulaikytiems asmenims.“

10. Šio reglamento 2 straipsnio n punkte „pasislėpimo rizika“ apibrėžiama, kaip „konkrečiu atveju buvimas teisėje [įstatyme] apibrėžtais objektyviais kriterijais paremtų priežasčių, leidžiančių manyti, kad prašytojas, trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuriam taikoma perdavimo procedūra, gali pasislėpti“.

11. Minėto reglamento 28 straipsnyje „Sulaikymas“ nustatyta:

„1. Valstybės narės negali sulaikyti asmens vien dėl to, kad jam taikoma šiuo reglamentu nustatyta procedūra.

2. Jei nustatoma didelė rizika, kad asmuo pasislėps, valstybės narės gali sulaikyti atitinkamą asmenį, kad būtų užtikrintos perdavimo procedūros pagal šį reglamentą, individualiai įvertinus konkretų atvejį, ir tik jei sulaikymas yra proporcingas ir kitos švelnesnės alternatyvios prievartos priemonės negali būti veiksmingai taikomos.

<…>“

3. Direktyva 2013/33

12. Direktyvos 2013/33/ES [4] (toliau – Priėmimo direktyva) 15 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Prašytojų sulaikymas turėtų būti taikomas pagal pamatinį principą, kad asmuo neturėtų būti sulaikomas vien dėl to, kad jis prašo tarptautinės apsaugos, visų pirma pagal tarptautinius teisinius valstybių narių įsipareigojimus ir pagal Ženevos konvencijos 31 straipsnį. Prašytojai gali būti sulaikomi tik šioje direktyvoje labai aiškiai apibrėžtomis išimtinėmis aplinkybėmis, laikantis būtinumo ir proporcingumo principų, kiek tai susiję su tokio sulaikymo pobūdžiu ir tikslu. Sulaikytam prašytojui turėtų būti suteikta galimybė veiksmingai pasinaudoti reikiamomis procedūrinėmis garantijomis, kaip antai teismine gynyba nacionalinėje teisminėje institucijoje.“

13. Šios direktyvos 8 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės negali sulaikyti asmens vien dėl to, kad jis yra prašytojas pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos.

2. Įrodžiusios, kad tai būtina, ir kiekvieną atvejį vertindamos individualiai, valstybės narės gali sulaikyti prašytoją, jeigu neįmanoma veiksmingai taikyti kitų švelnesnių alternatyvių priemonių.

4 — 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96).

3. Prašytoją galima sulaikyti tik šiais atvejais:

<…>

f) pagal [reglamento „Dublinas III“] 28 straipsnį.

Sulaikymo pagrindai nustatomi nacionalinėje teisėje.“

C – *Čekijos teisė*

14. Įstatymo Nr. 326/1999 dėl užsieniečių buvimo Čekijos Respublikoje ir tam tikrų įstatymų pakeitimo (toliau – Užsieniečių buvimo šalyje įstatymas) 129 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „[p]olicija sulaiko užsienietį, kuris atvyko į Čekijos Respubliką arba yra joje neteisėtai, laikotarpiui, kuris būtinas, kad būtų užtikrintos perdavimo procedūros pagal su kita Europos Sąjungos valstybe nare iki 2009 m. sausio 13 d. sudarytą tarptautinę sutartį arba tiesiogiai taikytinus Europos Bendrijų teisės aktus“.

15. Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo momentu vyko teisėkūros procedūra, kuria siekta iš dalies pakeisti Užsieniečių buvimo šalyje įstatymo 129 straipsnį, papildant jį 4 dalimi, suformuluota taip:

„Policija nusprendžia sulaikyti užsienietį, turėdama tikslą perduoti jį valstybei, kuri privalo laikytis tiesiogiai taikytinų Europos Sąjungos teisės aktų, tik tada, jeigu yra didelė pasislėpimo rizika. Laikoma, kad didelė pasislėpimo rizika visų pirma yra tada, kai užsienietis Čekijos Respublikoje yra nelegaliai, anksčiau jau vengė perdavimo valstybei, kuri privalo laikytis tiesiogiai taikytinų Europos Sąjungos teisės aktų, arba bandė pasislėpti, arba išreiškė ketinimą nesilaikyti galutinio sprendimo perduoti jį valstybei, kuri privalo laikytis tiesiogiai taikytinų Europos Sąjungos teisės aktų, arba jeigu tokį ketinimą galima įžvelgti jo elgesyje. Be to, laikoma, kad didelė pasislėpimo rizika yra tada, kai užsienietis, kuris turi būti perduotas valstybei, kuri privalo laikytis tiesiogiai taikytinų Europos Sąjungos teisės aktų ir kuri nesiriboja su Čekijos Respublika, negali teisėtai vykti į tą valstybę savarankiškai ir negali nurodyti gyvenamosios vietos adreso Čekijos Respublikoje.“

16. Komisijos rašytinėse pastabose nurodyta, kad Čekijos teisėkūros institucija šį pakeitimą priėmė 2015 m. lapkričio 11 d. Teismo posėdyje Čekijos vyriausybė patvirtino, kad pakeitimas buvo priimtas.

III – **Pagrindinė byla, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme**

17. Salah Al Chodor ir du jo sūnus Ajlin ir Ajvar Al Chodor (toliau – S., A. ir A. Al Chodor), Irako piliečius, 2015 m. gegužės 7 d. patikrino policija Čekijos Respublikoje. Kadangi jie nepateikė jokių asmens tapatybės dokumentų, *Policie České republiky, Krajské ředitelství Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie* (Čekijos Respublikos policijos Ūsčio prie Labės apygardos direktorato Užsieniečių policijos skyrius, toliau – Užsieniečių policija) jų atžvilgiu pradėjo administracinę procedūrą.

18. Užsieniečių policijos apklausiami S., A. ir A. Al Chodor nurodė, kad yra kurdų kilmės ir kad į jų kaimą įsiveržė teroristinės organizacijos „Islamo valstybė“ kovotojai. Per Turkiją S., A. ir A. Al Chodor pasiekė Graikiją, iš kur savo kelionę tęsė sunkvežimiu. Vengrijoje policija juos sustabdė ir paėmė pirštų antspaudus. Salah Al Chodor nurodė tada pasirašęs keletą dokumentų. Kitą dieną S., A. ir A. Al Chodor buvo nuvežti į geležinkelio stotį ir išsiųsti į pabėgėlių stovyklą. Šią stovyklą jie paliko po dviejų dienų norėdami prisijungti prie savo šeimos narių Vokietijoje.

19. Užsieniečių policija, sustabdžiusi S., A. ir A. Al Chodor, patikrino duomenų bazę *Eurodac* ir nustatė, kad Vengrijoje jie pateikė prieglobsčio prašymą. Be to, suinteresuotieji asmenys neturėjo jokių kelionės ar gyvenamąją vietą patvirtinančių dokumentų. Jų apgyvendinimas Čekijos Respublikoje negalėjo būti užtikrintas nei jų pačių pinigais, nei kontaktinio asmens, kuris galėtų padėti jiems šiuo klausimu.

20. Užsieniečių policija laikėsi nuomonės, jog, atsižvelgiant į tai, kad S., A. ir A. Al Chodor išvyko iš pabėgėlių stovyklos Vengrijoje nesulaukę, kol bus priimtas sprendimas dėl jų prieglobsčio prašymo, kad jie žinojo, kad jų buvimas šalyje yra neteisėtas, ir į tai, kad jie nurodė ketinantys tęsti savo kelionę į Vokietiją, egzistavo didelė rizika, kad jie pasislėps. Užsieniečių policija, vadovaudamasi šia išvada ir argumentu, kad jokios kitos švelnesnės alternatyvios prievartos priemonės negali būti taikomos, 2015 m. gegužės 8 d. sprendimu sulaikė suinteresuotuosius asmenis 30 dienų pagal Užsieniečių buvimo šalyje įstatymo 129 straipsnio 1 dalį ir reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnį. Pasibaigus sulaikymo terminui S., A. ir A. Al Chodor turėjo būti perduoti Vengrijai, nes ši valstybė narė yra atsakinga už jų prieglobsčio prašymo išnagrinėjimą pagal reglamento „Dublinas III“ nuostatas.

21. Krajský soud d'Ústí nad Labem (Ūsčio prie Labės apygardos teismas, Čekijos Respublika), kuriam S., A. ir A. Al Chodor apskundė šį sprendimą, jį panaikino. Šis teismas nusprendė, jog atsižvelgiant į tai, kad Čekijos teisės aktuose nėra nustatyta objektyvių kriterijų, leidžiančių įvertinti pasislėpimo riziką, kaip to reikalaujama pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktą, pagal šio reglamento 28 straipsnio 2 dalį prašytojų Čekijos Respublikoje sulaikyti negalima. Taip minėtas teismas pateikė poziciją, kurios laikosi *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija)[5] ir *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas, Austrija)[6].

22. S., A. ir A. Al Chodor buvo paleisti iš karto, kai buvo panaikintas Užsieniečių policijos sprendimas. Tada jie išvyko iš Čekijos Respublikos nežinoma kryptimi.

23. Užsieniečių policija pareiškė kasacinį skundą *Nejvyšší správní soud* (Vyriausias administracinis teismas) dėl *Krajský soud d'Ústí nad Labem* (Ūsčio prie Labės apygardos teismas) sprendimo. Užsieniečių policija mano, jog vien dėl to, kad nėra nacionalinės teisės aktų nuostatų, apibrėžiančių objektyvius pasislėpimo rizikos kriterijus, nereiškia, kad reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalies nuostatos yra netaikytinos.

24. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalis, siejama su reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktu, ir (arba) Užsieniečių buvimo šalyje įstatymo 129 straipsnio 1 dalis yra pakankamas teisinis pagrindas, kai nacionalinės teisės aktuose nėra objektyvių kriterijų, leidžiančių įvertinti pasislėpimo rizikos buvimą. Jam kyla klausimas, ar tokių kriterijų pripažinimas nusistovėjusioje aukštesnės instancijos teismų praktikoje arba net administracinėje praktikoje atitinka reikalavimą juos apibrėžti „teisėje [įstatyme]“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 2 straipsnio n punktą.

25. Šiuo klausimu teismas nurodo savo praktiką dėl sąvokos „didelė pasislėpimo rizika“ išaiškinimo, pateikto daugelyje jo sprendimų. Pagal vieną iš jų ankstesnis valstybės narės teisės pažeidimas, kartu pažeidžiant ir Sąjungos teisę[7], yra objektyvus kriterijus, leidžiantis įvertinti tokios rizikos buvimą. Kitame sprendime šis teismas pripažino kitus kriterijus, įskaitant suinteresuotojo asmens atvykimą į

5 — *Bundesgerichtshof*, 2014 m. birželio 26 d., V ZB 31/14.

6 — *Verwaltungsgerichtshof*, 2015 m. vasario 19 d., RO 2014/21/0075-5.

7 — 2015 m. birželio 10 d. sprendimas, čj. 2 Azs 49/2015-50.

Šengeno erdvę be leidimo čia gyventi, kartu su jo prieštaringais teiginiais apie atvykimą į Čekijos Respubliką ir bendro patikimumo nebuvimu [8]. Kituose dviejuose sprendimuose pripažinta, kad neteisėtas užsieniečio atvykimas į Čekijos Respubliką ar buvimas joje yra objektyvūs kriterijai [9]. Dar kitame nuspręsta, kad toks yra asmens tapatybės nustatymo dokumentų nebuvimas [10].

26. Be to, minėtas teismas pažymi, kad Užsieniečių policijos praktika dėl prašytojų sulaikymo pagal reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalį yra prognozuojama, neturi savavališkumo elementų ir atitinka nacionalinės teisės aktus, kaip jie aiškinami nusistovėjusioje teismų praktikoje. Be to, kiekvienas atvejis vertinamas individualiai.

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, jog Čekijos teisėkūros institucija buvo numačiusi kodifikuoti šią teismų praktiką pakeisdama Užsieniečių buvimo šalyje įstatymą, kad į jį būtų įtrauktas objektyvių kriterijų, leidžiančių įvertinti pasislėpimo riziką, sąrašas.

28. Šiomis aplinkybėmis *Nejvyšší správní soud* (Vyriausiasis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar vien dėl to, jog [teisės aktuose] nenustatyti objektyvūs didelės rizikos, kad užsienietis gali pasislėpti, įvertinimo kriterijai[, kaip jie suprantami pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktą], sulaikymas pagal [šio] reglamento 28 straipsnio 2 dalį tampa netaikytinas?“

29. Užsieniečių policija, Čekijos, Graikijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. 2016 m. liepos 14 d. posėdyje dalyvavo Čekijos vyriausybės, Jungtinės Karalystės ir Komisijos atstovai.

IV – **Analizė**

A – *Pirminės pastabos*

30. Šios bylos faktinės aplinkybės atskleidžia tipinį ir pastaraisiais metais dažną „antrinės migracijos“ reiškinį, kai daug tarptautinės apsaugos prašytojų išvyksta iš valstybės narės, atsakingos už jų prašymo išnagrinėjimą pagal reglamente „Dublinas III“ [11] numatytus kriterijus (t. y. dažnai valstybės narės, į kurią jie pirmiausia atvyko [12]), į kitas valstybes nares, kuriose jie nori prašyti tarptautinės apsaugos ir įsikurti [13].

8 — 2014 m. gruodžio 4 d. sprendimas, čj. 9 Azs 199/2014-49.

9 — 2011 m. lapkričio 23 d. sprendimas, čj. 7 Azs 79/2010-153, ir 2015 m. birželio 17 d. sprendimas, čj. 1 Azs 39/2015-56.

10 — 2014 m. spalio 9 d. sprendimas, čj. 2 Azs 57/2014-30.

11 — Pagal hierarchiją šie kriterijai yra: šeimos ryšiai (8–11 straipsniai), galiojančios vizos arba teisę gyventi šalyje patvirtinančio dokumento, išduoto valstybės narės, turėjimas (12 straipsnis) ir atvykimas (teisėtas arba ne) į valstybės narės teritoriją (13–15 straipsniai).

12 — Žr. Europos Komisija, Migracijos ir vidaus reikalų GD, „Evaluation of the Dublin III Regulation – Final Report“, 2015 m. gruodžio 4 d., p. 4.

13 — Žr. 2016 m. balandžio 6 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai [COM (2016) 197 *final*, p. 4].

31. Susidūrusi su tokiais migracijos atvejais valstybė narė, kurios teritorijoje yra prašytojas, gali prašyti, kad valstybė narė, kuri, jos nuomone, yra atsakinga pagal reglamento „Dublinas III“ nuostatas, perimtų prašytoją savo žinion (arba jį atsiimtų) [14]. Jeigu valstybė narė, į kurią kreiptasi, tenkina šį prašymą, prašanti valstybė narė jai perduoda prašytoją pagal šiame reglamente numatytą procedūrą (toliau – perdavimo procedūra) [15]. Siekiant užtikrinti jos įvykdymą minėtame reglamente leidžiama imtis tokių priverstinių priemonių kaip sulaikymas [16] ir išvykimas prižiūrint arba palydint [17], tačiau numatomos griežtos garantijos.

32. Pagal reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalį, į kurią daroma nuoroda Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 3 dalies f punkte, valstybėms narėms leidžiama sulaikyti prašytoją, jeigu laikomasi trijų sąlygų.

33. Pirma sąlyga yra susijusi su tokia priemone siekiamu tikslu ir reikalaujama, kad, „[j]ei nustatoma didelė rizika, kad asmuo pasislėps“, ji būtų įgyvendinama, „kad būtų užtikrintos perdavimo procedūros <…> individualiai įvertinus konkretų atvejį“. Šio reglamento 2 straipsnio n punkte pasislėpimo rizika apibrėžiama kaip „konkrečiu atveju buvimas teisėje apibrėžtais objektyviais kriterijais paremtų priežasčių, leidžiančių manyti, kad prašytojas <…> gali pasislėpti“.

34. Antra ir trečia sąlygos atitinkamai susijusios su sulaikymo proporcingumu ir jo būtinumu, t. y. negalėjimu veiksmingai jų pakeisti švelnesnėmis alternatyviomis prievartos priemonėmis.

35. Prejudicinis klausimas susijęs tik su pirmos iš sąlygų, o tiksliau su reikalavimo, kad pasislėpimo rizikos objektyvūs kriterijai turi būti „teisėje [įstatyme] apibrėžt[i]“, kaip numatyta minėto reglamento 2 straipsnio n punkte, taikymo sritimi. Ji nesusijusi su šių kriterijų teisėtumu iš esmės, ypač su jų objektyvumu ir atitiktimi sulaikymo proporcingumo ir būtinumo reikalavimams.

36. Dėl toliau išdėstytų priežasčių manau, kad objektyvūs kriterijai, leidžiantys įvertinti pasislėpimo riziką, turi būti nustatyti teisės aktuose, t. y. teisėkūros institucijos priimtomis rašytinėmis teisės normomis.

B – *Dėl minimalaus prašytojo teisės į laisvę, numatytos EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punkte, apsaugos lygmens*

37. Pačiame reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte nėra nustatyti objektyvūs pasislėpimo rizikos kriterijai, o šiuo klausimu nukreipiama į valstybių narių nacionalines teisines sistemas.

38. Šiuo klausimu kai kurių reglamento kalbų versijose, kaip antai bulgarų, ispanų ir vokiečių kalbose, minėto reglamento 2 straipsnio n punkte vartojamas žodžių junginys, prancūzų kalboje atitinkantis „įstatymo“ terminą ir iš principo nurodantis tik teisės aktų normas. Kitose kalbose, įskaitant anglų, lenkų ir slovakų kalbas, vartojama bendresnė formuluotė, prancūzų kalboje atitinkanti žodį „teisė“, kuris pagal jo bendrą reikšmę apima ne tik teisės aktų normas, bet ir kitas teisės normas.

14 — Prašytojo perėmimas savo žinion susijęs su atveju, kai suinteresuotasis asmuo dar nėra pateikęs prašymo dėl tarptautinės apsaugos prašomoje valstybėje narėje (reglamento „Dublinas III“ 20–23 straipsniai). Prašytojo atsiėmimas savo žinion taikytinas, kai, kaip ir nagrinėjamu atveju, prašytojas yra pateikęs tokį prašymą prieš atvykdamas į prašančiosios valstybės narės teritoriją (šio reglamento 24–27 straipsniai).

15 — Reglamento „Dublinas III“ 29–33 straipsniai.

16 — Reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnis.

17 — Reglamento „Dublinas III“ 29 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

39. Be to, kad esama skirtumų tarp to paties reglamento skirtingų kalbų versijų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, pažymėjo, kad net terminas „įstatymas“ nėra aiškinamas vienareikšmiškai. Šios bylos rašytinėse pastabose ir posėdyje daugiausia dėmesio taip pat buvo skirta klausimui, ar siekiant įgyvendinti EŽTK garantuojamas ir Europos Žmogaus Teisių Teismo aiškinamas pagrindines teises – kurios kaip bendrieji teisės principai [18] pagal ES sutarties 6 straipsnio 3 dalį yra sudėtinė Sąjungos teisės dalis – reikia, kad objektyvūs pasislėpimo rizikos kriterijai būtų nustatyti teisės aktais.

40. Čekijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės tvirtino, kad pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką sąvoka „įstatymas“, kaip ji suprantama pagal EŽTK [19], apima ne tik teisės aktus, bet ir kitus teisės šaltinius, jeigu jie atitinka „materialines“ ypatybes dėl aiškumo, nuspėjamumo ir prieinamumo [20]. Šiuo atveju nusistovėjusi teismų arba administracinė praktika atitiktų šias ypatybes [21]. Graikijos vyriausybė ir Komisija ginčija šią išvadą.

41. Be to, Čekijos vyriausybė per teismo posėdį tvirtino, kad EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punkte numatyta teisėtumo sąlyga bet kokiu atveju yra susijusi tik su prašytojų teisių į laisvę ribojimo *teisiniu pagrindu* – jis jau nurodytas reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalyje. Vis dėlto ši sąlyga nesusijusi su šio *apribojimo ribomis*, susijusiomis su objektyvių pasislėpimo rizikos vertinimo kriterijų nustatymu.

42. Net nepatikrinus pastarojo teiginio tikslumo matyti, kad sąvokos „įstatymas“, kaip ji suprantama pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktą, siejamą su jo kontekstu ir tikslais [22], reikšmė yra savarankiška ir skirtinga nei sąvokos „įstatymas“, kaip ji suprantama pagal EŽTK, reikšmė.

43. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad EŽTK nuostatomis tik nustatomas minimalus pagrindinių teisių apsaugos lygmuo, tačiau netrukdoma Sąjungos teisėje joms numatyti didesnės apsaugos [23].

44. Pirmiausia stengsiuosi parodyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, priimdamas reglamento „Dublinas III“ ir Priėmimo direktyvos nuostatas, apribojančias valstybių narių galimybę sulaikyti prašytojus, nusprendė pastarųjų teisei į laisvę suteikti didesnę apsaugą, nei suteikta pagal EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punktą, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas.

18 — Žr., be kita ko, 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonę 2/13 (EU:C:2014:2454, 179 punktas). Be to, primenu, kad pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį joje įtvirtintų teisių, kai jos atitinka EŽTK garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia pati, kaip nustatyta šioje konvencijoje. Taigi atsižvelgiant į tai, kad Chartijos 6 straipsnyje numatytos teisės atitinka EŽTK 5 straipsniu garantuojamas teises (Žr. su Pagrindinių teisių chartija susijusius išaiškinimus (OL C 303, 2007, p. 19), aiškinant minėtą 6 straipsnį reikia atsižvelgti į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, susijusią su šia nuostata (2016 m. vasario 15 d. Sprendimas *N.* (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 44 punktas). Vis dėlto Chartijos 52 straipsnio 3 dalis netrukdo, kad Sąjungos teisėje šioms teisėms būtų suteikta didesnė apsauga.

19 — Šie žodžiai kildinami iš EŽTK 8–11 straipsnių 2 dalies, pagal kurią reikalaujama, kad bet koks šiose nuostatose įtvirtintų teisių ribojimas turi būti „įstatymu nustatyt[as]“. Europos Žmogaus Teisių Teismo nuomone, šios sąlygos taikymo sritis yra tokia pat kaip ir ta, kuria reikalaujama, kad visi EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punkte saugomos teisės į laisvę pažeidimai būtų padaryti „įstatymo nustatyta tvarka“ ir būtų „teisėti“ (1996 m. birželio 25 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Amuur prieš Prancūziją* (CE:ECHR:1996:0625JUD001977692, 50 punktas) ir 2009 m. liepos 9 d. Sprendimas *Mooren prieš Vokietiją* (CE:ECHR:2009:0709JUD001136403, 76 punktas).

20 — Žr., be kita ko, Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus: 2001 m. kovo 6 d. Sprendimą *Dougoz prieš Graikiją* (CE:ECHR:2001:0306JUD004090798, 55 punktas), 2013 m. spalio 21 d. Sprendimą *Del Río Prada prieš Ispaniją* (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, 125 punktas) ir 2015 m. rugsėjo 1 d. Sprendimą *Khlaifia ir kt. prieš Italiją* (CE:ECHR:2015:0901JUD001648312, 64 punktas).

21 — Reikia pažymėti, kad 2013 m. balandžio 11 d. Sprendime *Firoz Muneer prieš Belgiją* (CE:ECHR:2013:0411JUD005600510, 59 ir 60 punktai) Europos Žmogaus Teisių Teismas nusprendė, kad nusistovėjusi teismų praktika yra pakankamas teisinis pagrindas pratęsti asmens sulaikymą pagal EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punktą. Tačiau nežinau nė vieno precedento, kai Europos Žmogaus Teisių Teismas būtų nusprendęs, kad administracinė praktika yra pakankamas teisinis pagrindas apriboti pagrindinę teisę.

22 — Šiuo klausimu reikia priminti, kad, esant įvairių Sąjungos dokumento kalbinių versijų skirtumų, nagrinėjama nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į bendrą jo struktūrą ir tikslą. Žr. 2011 m. birželio 9 d. Sprendimą *Eleftheri tileorasi ir Giannikos* (C-52/10, EU:C:2011:374, 24 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

23 — Žr. EŽTK 53 straipsnį ir Chartijos 52 straipsnio 3 dalį.

45. Vėliau išdėstysiu priežastis, dėl kurių reikalavimu pasislėpimo rizikos kriterijų apibrėžimu „teisėje [įstatyme]“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 2 straipsnio n punktą, prisidedama prie tokio didesnės apsaugos tikslo siekimo ir šiame kontekste reiškia, kad šie kriterijai yra nustatomi teisės aktais.

C – *Sąjungos teisės aktų leidėjo siekis sustiprinti prašytojų teisės į laisvę apsaugą*

46. Vienas iš pagrindinių patobulinimų, kurie padaryti reglamentu „Dublinas III“ ir Priėmimo direktyva, yra didesnės garantijos, apribojančios valstybių narių galimybes sulaikyti prašytojus. Kaip nurodyta šios direktyvos 15 konstatuojamojoje dalyje, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė, kad šių asmenų sulaikymas – kuris yra ypač didelis jų pagrindinės teisės į laisvę, garantuojamos Chartijos 6 straipsniu, apribojimas [24] – būtų galimas tik „išimtinėmis aplinkybėmis“ [25].

47. Taip šiomis priemonėmis buvo labai suvaržytos valstybių narių turėtos galimybės atimti prašytojų, kuriems taikoma perdavimo procedūra, laisvę.

48. Iki jų įsigaliojimo Sąjungos antrinėje teisėje pastarųjų sulaikymas buvo ribojamas minimaliai. Reglamento „Dublinas III“ pirmtake, t. y. Reglamente (EB) Nr. 343/2003 (reglamentas „Dublinas III“) [26], nebuvo jokių nuostatų šiuo klausimu. Todėl taikomos bendrosios Priėmimo direktyvos pirmtakės, t. y. Direktyvos 2003/9/EB [27], 7 straipsnio 3 dalyje numatytos garantijos. Šioje nuostatoje buvo numatyta, kad „[k]ai yra tikslinga, *pavyzdžiui*, dėl teisinių priežasčių arba viešosios tvarkos sumetimais, valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka gali izoliuoti prieglobsčio prašytoją tam tikroje konkrečioje vietoje“ (išskirta mano). Taigi motyvai, kuriais vadovaujantis buvo galima atimti prašytojo laisvę, nebuvo suderinti. Be to, direktyvos, galiojusios iki Direktyvos 2013/32/ES (toliau – Prieglobsčio procedūrų direktyva) [28], t. y. Direktyvos 2005/85/EB [29], 18 straipsnio 1 dalyje pažymėta, kad asmuo negali būti sulaikytas vien dėl to, kad prašo prieglobsčio.

49. Valstybių narių galimybę sulaikyti perdavimo laukiančius prašytojus taip pat ribojo pareigos, numatytos EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punkte [30]. Šia nuostata susitariančiosioms šalims, įgyvendinančioms savo kompetenciją migracijos valdymo srityje, leidžiama apriboti asmens teisę į laisvę arba siekiant neleisti be leidimo įvažiuoti į šalį (pirma dalis), arba kai yra pradėta to asmens išsiuntimo ar išdavimo kitai valstybei procedūra (antra dalis).

24 — Žr. 2016 m. vasario 15 d. Sprendimą *N.* (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 56 punktas) ir pagal analogiją 2011 m. balandžio 28 d. Sprendimą *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 42 punktas).

25 — Išimtinumas taip pat matyti iš 2012 m. priimtos Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro (UNHCR) parengtų gairių dėl taikytinų kriterijų ir standartų, susijusių su prieglobsčio prašytojų sulaikymu ir jam alternatyviomis priemonėmis, versijos, kuria Komisija rėmėsi savo pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, nustatančios minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo [COM (2008) 815 *final*, p. 6, 4.1 punktas].

26 — 2003 m. vasario 18 d. Tarybos reglamentas, nustatantis valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijus ir mechanizmus (OL L 50, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 109).

27 — 2003 m. sausio 27 d. Tarybos direktyva, nustatanti minimalias normas dėl prieglobsčio prašytojų priėmimo (OL L 31, 2003, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 101).

28 — 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60).

29 — 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyva, nustatanti būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13).

30 — Reikia priminti, kad tokios pagrindinės teisės, kurias garantuoja EŽTK ir valstybėms narėms bendros konstitucinės tradicijos, sudaro Sąjungos teisės bendruosius principus (žr. šios išvados 39 punktą).

50. Kai kuriuose sprendimuose [31] prašytojo sulaikymą vykdant perdavimo valstybei narei, atsakingai už jo prašymo išnagrinėjimą, procedūrą Europos Žmogaus Teisių Teismas prilygindavo asmens, kurio atžvilgiu yra pradėta išsiuntimo ar išdavimo kitai valstybei procedūra, kaip tai suprantama pagal EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punkto antrą dalį, sulaikymui [32].

51. Remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika asmens sulaikymui vykdant tokią procedūrą netaikoma sąlyga, kad ši priemonė būtų „būtina, pavyzdžiui, siekiant išvengti pasislėpimo rizikos“ [33]. Taigi tam, kad sulaikymo priemonė atitiktų EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punktą, nebūtina, kad būtų pasislėpimo rizika ar kad nebūtų mažiau ribojančių priemonių, leidžiančių užtikrinti suinteresuotojo asmens išsiuntimą iš šalies. Šiuo tikslu reikalaujama tik tiek, kad realiai būtų imtasi veiksmų, siekiant išsiųsti asmenį iš šalies, laikantis rūpestingumo pareigos [34].

52. Sąjungos teisės aktų leidėjas, priimdamas reglamentą „Dublinas III“ ir Priėmimo direktyvą, parodė esąs nuomonės, kad prašytojų, kurių perdavimo procedūra vykdoma, teisė į laisvę turi būti saugoma labiau, nei tai numatyta pagal EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punktą, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas [35].

53. Taip yra, nes, pirma, pagal šio reglamento 28 straipsnio 2 dalį šių prašytojų sulaikymas galimas tik tuo atveju, jeigu yra didelė rizika, kad asmuo pasislėps. Taigi, kaip matyti iš minėto reglamento 28 straipsnio 1 dalies, draudžiama sulaikyti prašytoją vien dėl to, kad vyksta perdavimo procedūra [36].

54. Be to, dabar Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 3 dalyje pateikiamas išsamus motyvų, kuriais remiantis prašytojas gali būti sulaikytas, sąrašas. Vienas iš jų, nurodytas šios nuostatos f punkte, yra sulaikymas norint asmenį perduoti pagal reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnį.

55. Antra, šio reglamento 28 straipsnio 2 dalyje ir Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad sulaikymas yra kraštutinė priemonė, galima tik tuo atveju, kai nėra švelnesnių alternatyvių priemonių.

31 — Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimai: 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimas *Firoz Muneer prieš Belgiją* (CE:ECHR:2013:0411JUD005600510, 53 punktas) ir 2016 m. liepos 12 d. Sprendimas *A. M. ir kiti prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2016:0712JUD002458712, 64 ir 65 punktai).

32 — Priešingos nuomonės, kuria remiantis prašytojo sulaikymas vykdant perdavimo procedūrą nepatenka nė į vienos iš EŽTK 5 straipsnio 1 dalies f punkto dalių taikymo sritį, argumentus žr. Europos pabėgėlių ir tremtinių taryba, „The Legality of Detention of Asylum Seekers under the Dublin III Regulation“, *AIDA Legal Briefing* Nr. 1, 2015 m. birželis, p. 7, taip pat C. Costello, „The Human Rights of Migrants and Refugees in European Law“, *Oxford University Press*, Oksfordas, 2016, p. 296 ir 297.

33 — Žr., be kita ko, Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus: 1996 m. lapkričio 15 d. Sprendimą *Chahal prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:1996:1115JUD002241493, 112 ir 113 punktai), 2014 m. liepos 10 d. Sprendimą *Rakhimov prieš Rusiją* (CE:ECHR:2014:0710JUD005055213, 119 ir 120 punktai) ir 2014 m. lapkričio 27 d. Sprendimą *Khomullo prieš Ukrainą* (CE:ECHR:2014:1127JUD004759310, 52 punktas).

34 — Europos Žmogaus Teisių Teismas neseniai sušvelnino šią praktiką nuspręsdamas, kad „[i]šimties tvarka, kai kalbama apie vaiką, <…> laisvės atėmimas turi būti būtinas, siekiant įgyvendinti tikslą – išsiųsti šeimą iš šalies“ (2016 m. liepos 12 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *A. B. prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2016:0712JUD001159312, 120 punktas).

35 — Vis dėlto reikia pažymėti, kad kai pagal susitariančiosios šalies nacionalinę teisę arba Sąjungos teisę jai nustatoma pareiga užtikrinti garantijas, prisiimant platesnio masto pareigas, nei nustatyta pagal EŽTK, kaip tai leidžiama daryti pagal jos 53 straipsnį, Europos Žmogaus Teisių Teismas „atsižvelgia“ į šių garantijų užtikrinimą vertindamas apribojimo teisėtumo sąlygą ir pats stengiasi įsitikinti, kad jos užtikrinamos (žr., be kita ko, 2008 m. spalio 2 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Rusu prieš Austriją* (CE:ECHR:2008:1002JUD003408202, 54–58 punktai), 2015 m. rugsėjo 22 d. Sprendimą *Nabil prieš Vengriją* (CE:ECHR:2015:0922JUD006211612, 31 punktas ir 39–42 punktai) ir 2016 m. liepos 5 d. Sprendimą *O. M. prieš Vengriją* (CE:ECHR:2016:0705JUD000991215, 47–52 punktai).

36 — Tuo reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 1 dalis skiriasi nuo pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriame išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai [COM (2008) 820 *final*] 27 straipsnio 1 dalies. Siūloma nuostata tik pakartotas Direktyvos 2005/85 18 straipsnio 1 dalyje išdėstytas principas, pagal kurį asmuo negali būti sulaikytas „vien dėl to, kad prašo tarptautinės apsaugos“. Priimta nuostata atrodo griežtesnė, nes tokios priemonės nepateisina nei prašytojo statusas (žr. reglamento „Dublinas III“ 20 konstatuojamąją dalį), nei tai, kad vyksta perdavimo procedūra.

56. Taigi minėtų nuostatų visuma rodo Sąjungos teisės aktų leidėjo valią prašytojų sulaikymą numatyti tik išimtinėmis aplinkybėmis, kaip tai matyti iš Priėmimo direktyvos 15 konstatuojamosios dalies, ir Teisingumo Teismas tą yra pažymėjęs Sprendime *N.*[37].

57. Mano nuomone, išdėstyti argumentai pagrindžia siaurą nuostatų, kuriomis remiantis valstybėms narėms leidžiama sulaikyti prašytoją, aiškinimą. Atsižvelgiant į tai, kilus abejonei dėl žodžio „teisėje [įstatyme]“, esančio reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte, aiškinimo, turėtų būti vadovaujamasi aiškinimu, pagal kurį prašytojų teisė į laisvę užtikrinama geriausiai.

58. Kaip išdėstysiu toliau, manau, pasislėpimo rizikos kriterijų nustatymas teisės akte padidina prašytojų apsaugą nuo savavališkų jų teisės į laisvę pažeidimų. Be to, manau, jis reikalingas siekiant dvigubo tikslo, kuris, mano nuomone, susijęs su reikalavimu, kad šie kriterijai būtų apibrėžti „teisėje [įstatyme]“.

D – *Dėl teisės aktų, nustatančių pasislėpimo rizikos kriterijus, atsižvelgiant į reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktu siekiamus tikslus, būtinumo*

1. Dėl dvigubo reikalavimu „teisėje [įstatyme]“ nustatyti pasislėpimo rizikos kriterijus siekiamo tikslo

59. Pasislėpimo rizika, kaip ji apibrėžiama reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte, pasižymi, viena vertus, subjektyvumu ir konkretumu („konkrečiu atveju“[38]), kita vertus, objektyvumu ir bendrumu („teisėje [įstatyme] apibrėžtais objektyviais kriterijais paremtų“).

60. Taigi šioje apibrėžtyje yra du kumuliaciniai reikalavimai: kompetentingos valdžios institucijos – t. y. administracinės arba teisminės institucijos[39] – privalo kiekvienu atveju išnagrinėti visas individualias ir konkrečias kiekvieno prašytojo[40] padėties aplinkybes, kartu užtikrindamos, kad tai būtų daroma remiantis bendrai ir abstrakčiai nustatytais objektyviais kriterijais.

61. Manau, šiomis aplinkybėmis reikalavimu „teisėje [įstatyme]“ nustatyti pasislėpimo rizikos kriterijus iškeliamas dvigubas tikslas.

62. Viena vertus, juo siekiama užtikrinti, kad kriterijai būtų nustatyti užtikrinant pakankamas teisinio saugumo garantijas. Šiuo požiūriu iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad valstybės narės priemonės, kurių imtasi pagal reglamentą – net ir tuo atveju, kai įgyvendinama juo valstybėms narėms suteikta diskrecija – turi atitikti Sąjungos teisės bendrąjį teisinio saugumo principą[41]. Manau, nagrinėjamu atveju šis principas taikytinas, nes valstybės narės, nustatydamos minėtus kriterijus, įgyvendina reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalį, siejamą su šio reglamento 2 straipsnio n punktu, siekdamos pasinaudoti joms pirmąja iš šių nuostatų suteikta galimybe sulaikyti prašytojus.

63. Kita vertus, šiuo reikalavimu siekiama užtikrinti, kad valdžios institucijų, atsakingų už pasislėpimo rizikos kriterijų taikymą, diskrecija atitiktų tam tikras iš anksto nustatytas gaires.

37 — 2016 m. vasario 15 d. sprendimas (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 52, 56 ir 63 punktai) dėl prašytojo sulaikymo priemonės, pritaikytos viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo sumetimais pagal Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 3 dalies e punktą.

38 — Reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalyje vartojamas žodžių junginys „individualiai įvertinus konkretų atvejį“ taip pat atspindi šį reikalavimą.

39 — Pagal Priėmimo direktyvos 9 straipsnio 2 dalį įsakymą sulaikyti raštu priima administracinės arba teisminės institucijos.

40 — Taigi, jeigu nėra individualiai įvertinamas konkretus suinteresuotojo asmens padėties atvejis, vieno (ar kelių) pasislėpimo rizikos kriterijų, nustatytų nacionaliniu įstatymu, buvimo nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog egzistuoja pasislėpimo rizika (pagal analogiją žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimą *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 70–74 punktai).

41 — Žr., be kita ko, 2002 m. birželio 20 d. Sprendimą *Mulligan ir kt.* (C-313/99, EU:C:2002:386, 46 punktas); 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Kurt und Thomas Etling ir kt.* (C-230/09 ir C-231/09, EU:C:2011:271, 74 punktas) ir 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimą *Cypra* (C-402/13, EU:C:2014:2333, 26 punktas).

64. Šiuos tikslus taip pat galima matyti Direktyvos 2008/115/EB[42] (toliau – Grąžinimo direktyva), kurios 3 straipsnio 7 dalyje pateikta beveik identiška pasislėpimo rizikos apibrėžtis, kokia pateikta reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte, parengiamuosiuose darbuose (jos tiek panašios, kad šiose nuostatose atitinkamai kalbama apie asmenį, kurio „grąžinimo procedūra“ vykdoma, ir asmenį, kurio „perdavimo procedūra“ vykdoma).

65. Nors Grąžinimo direktyva netaikoma tarptautinės apsaugos prašytojams[43] ir dėl to joje reglamentuojamoms sulaikymo išsiuntimo iš šalies tikslais sąlygoms ir šių prašytojų sulaikymo sąlygoms taikomi du skirtingi teisiniai reguliavimai[44], manau, šios direktyvos parengiamieji darbai gali būti pradėti siekiant išaiškinti šio reglamento 2 straipsnio n dalį. Iš tiesų akivaizdu, kad šioje nuostatoje atsižvelgta į minėtos direktyvos 3 straipsnio 7 dalį, nes joje beveik pažodžiui atkartojamas pastarosios turinys. Taip pat pažymėtina, kad iš reglamento „Dublinas III“ parengiamųjų darbų nematyti jokių diskusijų, susijusių su šio reglamento 2 straipsnio n punkte pateikta pasislėpimo rizikos apibrėžtimi[45].

66. Reikia pridurti, jog lygmuo, kurį turi viršyti rizika, kad pagrįstų sulaikymą, kinta atsižvelgiant į taikytiną priemonę. Pagal Grąžinimo direktyvos 15 straipsnio 1 dalies a punktą sulaikymas, siekiant asmenį išsiųsti iš šalies, galimas, jeigu yra „pasislėpimo rizika“. Kad pagal reglamento „Dublinas III“ 28 straipsnio 2 dalį prašytojo, kuris laukia perdavimo, laisvė būtų atimta, turi būti „didelė rizika, kad asmuo pasislėps“.

67. Be to, skirtingai nei grąžinimo procedūra, perdavimo procedūra, be kita ko, taikoma prašytojams, esantiems prašančiosios valstybės narės teritorijoje teisėtai. Iš tiesų pagal Prieglobsčio procedūrų direktyvos 9 straipsnio 1 dalį, kaip primenama Grąžinimo direktyvos 9 konstatuojamojoje dalyje, prašytojas gali likti valstybės narės, kurioje jis pateikia prašymą, teritorijoje iki to laiko, kol dėl šio prašymo priimamas sprendimas pirmojoje instancijoje arba, jei reikia, kol nagrinėjamas dėl minėto sprendimo pateiktas skundas[46]. Taip yra net ir tuo atveju, jeigu valstybė narė laikosi nuomonės, kad ji nėra atsakinga už šio prašymo nagrinėjimą, ir reikalauja, kad prašytoją savo žinion perimtų kita valstybė narė pagal reglamento „Dublinas III“ nuostatas[47].

68. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Grąžinimo direktyvoje numatytos garantijos, siekiant nustatyti asmenų, kuriuos planuojama išsiųsti iš šalies, sulaikymo sąlygas, taikomos *a fortiori* prašytojams, kurių atžvilgiu taikoma perdavimo procedūra.

42 — 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98).

43 — Tiksliau, ji negalioja nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo iki sprendimo priėmimo pirmojoje instancijoje, kur priimamas sprendimas dėl šio prašymo, arba, esant reikalui, iki skundo dėl šio sprendimo išnagrinėjimo pabaigos (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 49 punktas) (žr. šios išvados 67 punktą).

44 — 2009 m. lapkričio 30 d. Sprendimas *Kadzoev* (C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, 45 punktas).

45 — Vis dėlto Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pateikė pastabų dėl šios apibrėžties (*Opinion of the European Economic and Social Committee*, SOC/333, 2009 m. liepos 16 d., p. 7).

46 — 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 48 ir 49 punktai). Vis dėlto prašytojas šalyje nėra „neteisėtai“, kaip tai suprantama pagal Grąžinimo direktyvą, todėl jis neturėtų būti išsiųstas iš Sąjungos teritorijos, kol jo prašymas nebuvo atmestas. Tokią išvadą taip pat galima daryti remiantis negrąžinimo principu, įtvirtintu 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso 33 straipsnyje, kuri minima Chartijos 18 straipsnyje.

47 — Iš tiesų, prašytojas turi teisę likti ne tik valstybės narės, kurioje nagrinėjamas jo prašymas, teritorijoje, bet ir valstybės narės, kur jis buvo pateiktas, teritorijoje (2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *Cimade ir GISTI* (C-179/11, EU:C:2012:594, 48 punktas).

69. Reikia pažymėti, kad vykstant šios direktyvos priėmimo procedūrai Komisijos pirminiame pasiūlyme nebuvo pasislėpimo rizikos apibrėžties [48]. Ji buvo įtraukta į Europos Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto (toliau – LIBE komitetas) pranešimą, kuriame buvo reikalaujama tik tiek, kad tokia rizika būtų vertinama pagal „individualius ir objektyvius kriterijus“ [49]. Europos Parlamento pozicijoje, priimtoje per pirmąjį svarstymą, kuriai pritarė Taryba, tai pakeista formuluote „teisėje [įstatyme] apibrėžtais konkrečiais kriterijais“ [50].

70. Nors Komisijos pasiūlyme visiškai nenustatytas pasislėpimo rizikos vertinimas ir LIBE komiteto pranešime, nenurodant šaltinio, buvo kalbama tik apie „individualius ir objektyvius kriterijus“, tokios terminologijos pasirinkimas yra reikšmingas [51]. Manau, tai rodo norą užtikrinti pasislėpimo rizikos individualiame vertinime naudojamų kriterijų numatomumą ir sukurti atsvarą valdžios institucijų, atsakingų už šį vertinimą, galioms, joms nustatant bendro ir abstraktaus pobūdžio objektyvius kriterijus.

2. Dėl teisės aktų, kuriuose nustatomi pasislėpimo rizikos kriterijai, būtinumo norint pasiekti šiuos tikslus

71. Manau, norint pasiekti tiek vieną, tiek kitą iš minėtų tikslų, objektyvius pasislėpimo rizikos kriterijus reikia nustatyti teisės aktuose.

a) Dėl tikslo užtikrinti teisinį saugumą

72. Teisinio saugumo principas iš esmės reiškia, kad valstybės narės patvirtintos priemonės taikant Sąjungos teisę leidžia asmenims žinoti savo teises ir pareigas ir numatyti jų elgesio pasekmes [52]. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs [53], kad šio principo laikymasis priklauso ne tik nuo patvirtintų priemonių, bet ir, esant reikalui, nuo šiam tikslui pasiekti pasirinktos priemonės pobūdžio.

73. Kadangi, mano nuomone, nėra nei tikslinga, nei įmanoma abstrakčiai įvertinti, kiek prie teisinio saugumo užtikrinimo prisidėjo teisės aktai, teismų praktika ir administracinė praktika, atliekamoje analizėje daugiausia dėmesio skirsiu konkrečioms pasekmėms pagrindinės bylos atveju.

74. Kaip nurodyta šios išvados 25 punkte, nusistovėjusią teismo praktiką, kurią nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, sudaro jo sprendimai – kiekviename iš jų nustatomas vienas ar keli kriterijai, leidžiantys įvertinti pasislėpimo riziką. Taigi šie kriterijai yra pateikiami atskirai.

48 — Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse pasiūlymas [COM (2005) 391 *final*, toliau – Grąžinimo direktyvos pasiūlymas].

49 — 2007 m. rugsėjo 20 d. Pranešimas dėl Grąžinimo direktyvos pasiūlymo A6-0339/2007, 2005/0167 (COD), PE 374.321, p. 7. Buvo siūlomi įvairūs pakeitimai ir juose buvo minimos „svarbios paskatos, objektyviai nustatomos kiekvienu atskiru atveju ir įvertinamos teismų“ (2007 m. birželio 22 d. nuomonė dėl Grąžinimo direktyvos pasiūlymo, Vystymosi komiteto pateikta LIBE komitetui, 2005/0167 (COD), PE 386.728, p. 11), „objektyv[ūs] nacionalinės teisės aktuose nustatyt[i] kriterija[i]“ (2006 m. birželio 13 d. LIBE komiteto pranešimo dėl Grąžinimo direktyvos projektas, 2005/0167 (COD), PE 374.321v02-00, p. 9) arba „objektyv[ūs] teisės aktuose nustatyt[i] kriterija[i]“ (2006 m. rugsėjo 27 d. LIBE komiteto pranešimo projekto pakeitimai, 2005/0167 (COD), PE 378.672v01-00, p. 23).

50 — Europos Parlamento pozicija, priimta 2008 m. birželio 18 d. per pirmąjį svarstymą EP-PE_TC1-COD(2005)00167, PE 400.777, p. 13.

51 — Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad 1999 m. kovo 18 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis, pateikto 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvos 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (OL L 175, 1999, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 368) priede, 2 punkte, kuriuo rėmėsi Jungtinės Karalystės vyriausybė, Sąjungos teisės aktų leidėjas, nedarydamas jokio skirtumo, norėjo, kad atitinkama sąvoka būtų apibrėžta teisės aktuose arba kituose nacionalinės teisės šaltiniuose. Taigi tiesiogiai nurodomi ne „įstatymai“, bet „teisės aktai, kolektyvinės sutartys arba galiojanti praktika“ valstybėse narėse.

52 — Šiuo klausimu žr. 2002 m. birželio 20 d. Sprendimą *Mulligan ir kt.* (C-313/99, EU:C:2002:386, 47 punktas) ir 2004 m. kovo 25 d. Sprendimą *Azienda Agricola Ettore Ribaldi ir kt.* (C-480/00, C-482/00, C-484/00, C-489/00–C-491/00 ir C-497/00–C-499/00, EU:C:2004:179, 85 punktas).

53 — 2002 m. birželio 20 d. Sprendimas *Mulligan e.a.* (C-313/99, EU:C:2002:386, 48 punktas).

75. Tokia išvada taip pat reiškia, kad šis teismas minėtus kriterijus pripažino konkrečiais atvejais, remdamasis konkrečiomis kiekvienos bylos, dėl kurios į jį buvo kreiptasi, aplinkybėmis. Šiuo klausimu posėdyje Čekijos vyriausybė pripažino, kad gali būti, jog administracinė ir teismų praktika kinta, kai iš patirties kyla kitų reikšmingų kriterijų, siekiant įvertinti pasislėpimo riziką. Todėl teismų praktika įtvirtina administracinėje praktikoje suformuotus kriterijus.

76. Atsižvelgdamas į tokias aplinkybes abejoju, kad aptariama administracinė ir teismo praktika, jeigu ji būtų ir nusistovėjusi, užtikrina pakankamą numatomumą. *A fortiori* taip yra ir dėl ypač didelio prašytojų pagrindinių teisių apribojimo dėl sulaikymo – apribojimo, kurį, be kita ko, Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo leisti tik išimtiniais atvejais [54].

77. Iš tiesų, jeigu pasislėpimo rizikos kriterijai galėtų būti nustatomi administracinėje praktikoje arba teismų praktikoje, esant reikalui įtvirtinančioje administracinę praktiką, kiltų grėsmė, kad jie keistųsi kintant minėtai praktikai. Tokiu atveju jiems galėtų trūkti stabilumo, kad jie galėtų būti laikomi „apibrėžtais“, kaip to reikalaujama pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktą.

78. Be to, per teismo posėdį Čekijos vyriausybė iškėlė abejonę dėl administracinės praktikos, kurioje nustatomi šie kriterijai, viešumo. Nepaskelbus nebūtų užtikrintas jų prieinamumas asmenims. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad paprasta administracinė praktika, pagal savo pobūdį keičiama administracijos nuožiūra ir tinkamai neskelbiama, nėra tokia aiški ir tiksli, kaip to reikalaujama, kad būtų užtikrintas teisinio saugumo reikalavimo laikymasis [55].

79. Žinoma, kaip pažymėjo Jungtinės Karalystės vyriausybė, pasislėpimo kriterijų nustatymas rašytiniame įstatyme taip pat neužtikrina visiško teisinio saugumo, atsižvelgiant į reikalavimą tokią riziką įvertinti individualiai ir konkrečiai. Vis dėlto manau, kad šio vertinimo metu taikant teisės aktuose nustatytus kriterijus užtikrinamas geresnis stabilumas, taigi ir teisinis saugumas. Be kita ko, manau, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, būtent siekdamas sumažinti administracinių ir teisminių institucijų savivališkos diskrecijos riziką, pareikalavo, kad jos atžvilgiu teisės aktais būtų nustatyti kriterijai [56].

80. Be to, niekas negalėtų paprieštarauti, kad tam tikru atveju nusistovėjusi teismų arba administracinė praktika, įtvirtinanti tikslius ir griežtus kriterijus, prašytojų teises apsaugo geriau nei teisės aktai, nustatantys neaiškius ir liberalius kriterijus. Siekdamas išvengti bet kokios painiavos šiuo klausimu primenu, kad pateiktas klausimas susijęs tik su reikalavimais, susijusiais su normatyviniu pasislėpimo rizikos kriterijų šaltiniu. Taigi ji nesusijusi su atskiromis problemomis dėl šių kriterijų turinio [57].

b) Dėl tikslo apriboti administracinių ir teisminių institucijų diskreciją

81. Be savo privalumo teisinio saugumo klausimu, teisės aktų priėmimas suteikia papildomų garantijų užtikrinant išorinę administracinių ir teisminių institucijų, atsakingų už pasislėpimo rizikos vertinimą ir, jeigu reikia, nurodymą sulaikyti prašytoją, diskrecijos kontrolę.

54 — Žr. šios išvados 46 punktą.

55 — 2002 m. birželio 20 d. Sprendimas *Mulligan ir kt.* (C-313/99, EU:C:2002:386, 47 punktas ir jame nurodyta teismo praktika). Kitokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos teisės į veiksmingą teisinę gynybą ribojimas pažeidžia šią nuostatą, jeigu ji numatyta administracinio komiteto vadove (2014 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Liivimaa Lihaveis* (C-562/12, EU:C:2014:2229, 74 punktas).

56 — Žr. šios išvados 81–84 punktus.

57 — Žr. šios išvados 35 punktą.

82. Atsižvelgiant į tai, kaip ypač stipriai tokia priemone yra apribojama pagrindinė teisė į laisvę, ir į Sąjungos teisės aktų leidėjo norą ribojimą leisti tik išimtinėmis aplinkybėmis [58], valdžios institucijų diskrecija turėtų būti apribota taip, kad prašytojai būtų kuo geriau apsaugoti nuo savavališko laisvės atėmimo. Manau, šiomis aplinkybėmis kriterijų turinį abstrakčiai turi nustatyti vienos valdžios institucijos, o juos taikyti konkrečiu atveju turėtų instituciniu požiūriu skirtingos valdžios institucijos.

83. Manau, tokia yra tikroji dvigubo reikalavimo nagrinėti kiekvieną atvejį individualiai ir nustatyti apribojimus objektyviais iš anksto nustatytais kriterijais, numatytais reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkte, taikymo sritis. Viena vertus, šia nuostata nustatoma pareiga administracinėms ir teisminėms institucijoms atsižvelgti į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes. Kita vertus, ja užtikrinama, kad diskrecija būtų ribojama bendrais ir abstrakčiais kriterijais, iš anksto nustatytais trečiosios institucijos.

84. Manau, šie argumentai leidžia paneigti, kad reikalavimas „teisėje [įstatyme]“ nustatyti objektyvius pasislėpimo rizikos kriterijus būtų įvykdytas, jeigu jie būtų nustatyti ne teisės aktais, bet administracine arba teismų praktika [59].

85. Pritardamas visų pirma pridursiu, kad mano ginamas požiūris atitinka Komisijos požiūrį, kurio ji laikėsi savo „Grąžinimo procedūros vadove“ aiškindama Grąžinimo direktyvos 3 straipsnio 7 dalį [60].

86. Taip pat reikia pažymėti, kad, regis, dauguma valstybių narių pripažįsta, kad reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punktas jas įpareigoja savo teisės aktuose nustatyti pasislėpimo rizikos kriterijus, jeigu jos nori imtis sulaikymo, kaip tai matyti iš atsakymų į du klausimynus, skirtus valstybių narių „nacionalinių ryšių palaikymo punktams“, vykdant Europos migracijos tinklo apklausas [61]. Dauguma atsakymus į klausimynus pateikusių asmenų nurodė, kad 2014 m. nacionalinės teisės aktuose buvo apibrėžti objektyvūs pasislėpimo rizikos kriterijai, kaip jie suprantami pagal reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n dalį, arba buvo daromi jų pakeitimai šiuo klausimu. Toks buvo atvejis ir dėl Čekijos Respublikos, kurios teisės aktai buvo atitinkamai pakeisti po prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo dienos [62]. Vienintelis Jungtinės Karalystės „nacionalinių ryšių palaikymo punktas“ ginčijo reikalavimą šiuos kriterijus apibrėžti teisės aktais.

87. Galiausiai dauguma nacionalinių teismų pritaria šiam išaiškinimui. Visų pirma *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) nusprendė, jog pagal šią nuostatą reikalaujama, kad priežastis, kuriomis remiantis būtų galima daryti išvadą, kad pasislėpimo rizika egzistuoja, prognozuojamai ir kontroliuojamai turi nustatyti teisės aktai (teismų praktikos nepakanka) [63]. *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas) taip pat priėmė sprendimą šiuo klausimu, kuriuo, beje, aiškiai nurodė, kad nebūtina teikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nes joks kitas aiškinimas negalimas [64]. Be to, *Cour administrative* (Administracinis teismas, Liuksemburgas) pažymėjo, kad

58 — Žr. šios išvados 46 punktą.

59 — Nors mano vertinimas dėl pirmo šiuo reikalavimu siekiamo tikslo (susijusio su teisiniu saugumu) yra glaudžiai susijęs su konkrečiu nagrinėjamos bylos kontekstu, mano išvada, susijusi su antru iš šių tikslu (susijusiu su administracinių ir teisminių institucijų diskrecijos apribojimu) galioja neatsižvelgiant į nagrinėjamos administracinės arba teismų praktikos ypatybes.

60 — 2015 m. spalio 1 d. Komisijos rekomendacijos priedas, kuriame pateikiamas bendras „Grąžinimo procedūros vadovas“, kurį turi naudoti kompetentingos valstybių narių valdžios institucijos, vykdydamos su grąžinimu susijusias užduotis [C (2015) 6250 *final*, p. 11]. Dėl Grąžinimo direktyvos ir reglamento „Dublinas III“ ryšio sulaikymo priemonių klausimu žr. šios išvados 65 ir 66 punktus.

61 — *Ad-Hoc Query on detention in Dublin III cases* pasiekiama interneto adresu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/ad-hoc-queries/protection/590_emn_ahq_on_detention_in_dublin_cases_en.pdf, taip pat *Ad-Hoc Query on objective criteria to identify risk of absconding in the context of reception directive art 8 (recast) and Dublin regulation no 604/2014 art 28 (2)* pasiekiama interneto adresu http://emn.ypes.gr/images/docs/EMN_QUERIES/EMN_QUERIES_2014/2014_619_emn_ahq_on_objective_criteria_to_identify_risk_of_absconding_%28wider_diss%29.pdf. Europos migracijos tinklas sukurtas 2008 m. gegužės 14 d. Tarybos sprendimu, sukuriančiu Europos migracijos tinklą (2008/381/EB) (OL L 131, 2008, p. 7).

62 — Žr. šios išvados 16 punktą.

63 — *Bundesgerichtshof*, 2014 m. birželio 26 d., V ZB 31/14.

64 — *Verwaltungsgerichtshof*, 2015 m. vasario 19 d., RO 2014/21/0075-5.

reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n dalyje kalbama apie teisės aktų nuostatas [65]. *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai) nusprendė, kad pasislėpimo rizika, kaip ji suprantama pagal Grąžinimo direktyvos 3 straipsnio 7 dalį [66], turi būti grindžiama objektyviais teisės aktų nustatytais kriterijais, nes šiuo požiūriu administracinės praktikos nepakanka [67].

V – **Išvada**

88. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui atsakyti į *Nejvyšší správní soud* (Vyriausiasis administracinis teismas, Čekijos Respublika) pateiktą prejudicinį klausimą taip:

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, 2 straipsnio n punktą susiejus su 28 straipsnio 2 dalimi, jie turi būti aiškinami taip, kad valstybė narė neturi teisės sulaikyti tarptautinės pagalbos prašytoją, kad būtų užtikrinta perdavimo kitai valstybei narei procedūra, jeigu pirmoji valstybė narė savo teisės aktuose nėra apibrėžusi objektyvių kriterijų, leidžiančių įvertinti pasislėpimo rizikos egzistavimą, nesvarbu, kad tokie kriterijai nustatyti šios valstybės narės teismų arba administracinėje praktikoje.

65 — *Cour administrative du Grand-Duché de Luxembourg*, 2016 m. spalio 6 d., registro Nr. 35301C. Taip pat žr. *Tribunal administratif* (Administracinis teismas, Liuksemburgas) sprendimus: 2015 m. kovo 5 d. antrosios kolegijos sprendimą, registro Nr. 35902, ir 2015 m. gruodžio 24 d. trečiosios kolegijos sprendimą, registro Nr. 37301.

66 — Dėl šios direktyvos 3 straipsnio 7 dalies ir reglamento „Dublinas III“ 2 straipsnio n punkto ryšio žr. šios išvados 65 ir 66 punktus.

67 — *Raad van State*, 2011 m. kovo 21 d., BP9284, 201100555/1/V3.